

J. Fischerjeva je opozorila na problem periodizacije, ki je pri politični zgodovini nekoliko drugačen kot pri gospodarski in družbeni zgodovini. Povedala je, da se vedno bolj kaže potreba po delitvi na starejšo gospodarsko zgodovino do leta 1941 in novejšo od 1941 dalje, kaiti gre za daljše procese, kjer ni mogoče delati zareze za zelo kratka obdobja. Glede nastavitve novih kadrov za gospodarsko zgodovino pa je menila, da moramo biti zelo realni, kaiti po nienem v naslednjih petih ali celo desetih letih ni prav velikih možnosti. Zato je predlagala, naj bi bolj povezali ljudi, ki jih danes imamo v medinstitucionalne time z dobro organizacijo. Predlog je podprla tudi *D. Mihelič* z mislijo, da bi se bilo treba pričeti dogovarjati na nivoju sekcije in si razdeliti delo. Konkretno je predlagala temo industrializacija v slovenskih pokrajinah, za katero skušamo združiti razpoložljive sile. *F. Gestrin* je predlagal, naj bi poskrbeli za šolanje vsaj dveh do treh mladih raziskovalcev gospodarske zgodovine (morda preko ideje 2000 mladih raziskovalcev). Dobili bi jih lahko tudi iz vrst ekonomistov in pravnikov, ki naj bi se specializirali ob študiju zgodovine, predvsem naj bi osvojili zgodovinsko metodo; lahko pa bi ubrali tudi obratno pot, da bi se diolo-miran zgodovinar specializiral v pravo ali ekonomijo. Glede projekta Gospodarske in družbene zgodovine Slovencev je naglasil, da ga je treba pospešiti. Zgodovina prometa teče že sedmo leto, v pripravi je knjiga Mere in denarstvo, vendar bi se vrsta stvari lahko delala vzporedno, npr. promet in trgovina, ker so za oboje deloma isti viri. Glede vključitve gospodarske zgodovine na zborovanja slovenskih zgodovinarjev pa je naglasil, naj bi se lotili revizije gospodarske zgodovine tako, kakor je pred leti tekla revizija politične zgodovine. Pri tem se je mogoče ozirati tudi na lokalne fak-torije: če je v kraju zborovanja poudarek na industriji, bi se lotili industrije, če gre za bolj agrarno področje, pa agrarnih problemov. Tudi preko lokalnih društev in njihovih zbornikov bi bilo mogoče usmerjati delo v gospodarsko zgodovino. Dodal je še, da bi morali med seboj bolje sodelovati tudi, ko pregledujemo arhive in najdemo kaj zanimivega, opozoriti na to kolege, ki se s problematiko ukvarjajo. Tako bi pri-hranili mnogo dragocenega časa.

V diskusijo je posegel tudi *Stane Granda* z mislijo, da ni vprašanje, ali se dogo-variamo v okviru sekcije ali kako drugače, vendar pa je treba dogovore spoštovati. Obstoji pa vrsta problemov, med drugimi tudi prostorski, finančni (za daljše delo v tujini); po drugi strani pa manjkajo ocene o tem, katera podjetja so v preteklosti dobro delala, kaj je npr. Slovenija izgubila oziroma pridobila, ko je šla v Jugoslavijo, ali o gospodarskem izčrpanju Stajerske itd. Granda je opozoril še na dejstvo, da se z gospodarsko zgodovino ukvarjajo mnogi nezgodovinarji. Te bi bilo treba usmer-jati in pri tem bi sekcija lahko prispevala svoje. Dalje je omenil, da so agrarne panoge sprožile vrsto vprašanj kot npr., kaj je kranjsko žito, ker ga ni več, ali kaj je pomenila menjava pasem goveda. *Z. Čepič* je menil, da ni nujno, da bi na zborovanjih vedno morali obravnavati lokalno problematiko, ampak bi bilo bolje dogovarjati se o obravnavi problemov. Sicer pa je predlagal, da bi se sekcija morala sestati vsaj enkrat, dvakrat letno, na sestanke pa bi, bilo dobro povabiti tudi zastopnike drugih strok. Najti je treba tudi pot do lokalnih društev, kar bomo najboljše dosegli z ose-bnimi stiki in zborovanja so lahko priložnost za to. V diskusijo se je vključil še *Marjan Drnovšek* ter opozoril, da se pri nas z migracijsko problematiko ukvarjajo bolj geo-grafi, če pa pogledamo svetovno literaturo, pa gre vedno za interdisciplinarnost. Pri nas smo šele na začetku proučevanja izseljenišтва in njegovih problemov, vendar se tudi na tem področju čuti pomanjkanje temeljnih raziskav o gospodarski zgodovini, zato prihaja do stereotipov, prepisovanja, ponavljanja. Opozoril je, da nimamo npr. pravih raziskav o tem, kako so vplivali razni politični pritiski, stavke ipd. na naše izseljenišтво.

Ob koncu so udeleženci sestanka sklenili: 1. Sekcija za gospodarsko in družbeno zgodovino naj se sestaja enkrat do dvakrat letno in naj k svojim srečanjem vabi tudi ljudi iz muzejev in arhivov, pa tudi predstavnike drugih strok. 2. Skrbeti je treba za vključevanje mladih v delo pri gospodarski in družbeni zgodovini (preko obeh fakul-tet pri delu študentov in stažistov). 3. Naslednji sestanek sekcije naj bi bil pogovor o našem delu in medsebojno informiranje o tem, kaj se kje dela (vendar ne o tem, kar je že objavljeno).

Olga Janša-Zorn

15. JUGOSLOVANSKI SIMPOZIJ O POUKU ZGODOVINE

Gornji Milanovac od 28. do 30. 8. 1990

Osrednja tema simpozija je tokrat obravnavala metodične in metodološke pro-bleme zgodovine. Aktivna udeležba univerzitetnih profesorjev in najuglednejših meto-dikov je nedvomno vplivala na visoko strokovno raven vsebine, ki je bila posredovana učiteljem zgodovine na XV. jugoslovanskem simpoziju o pouku zgodovine. Poleg uvod-

nega jubilejnega referata, ki je bil namenjen obeležitvi drugega srbskega unora (dr. Radoš Ljubišić), se je na dvodnevnem simpoziju razvrstilo deset referentov, ki so bili glede na specifičnosti osrednje teme: Metodološki in metodični problemi pri zgodovini razvrščeni v tri vsebinske sklope: a) Novejše smeri in šole v metodologiji zgodovinske znanosti so predstavili: dr. Sima Ćirković iz Beograda in dr. Ćedomir Popov iz Novega Sada, b) O klasični metodiki pouka zgodovine so spregovorili Stefan Trojar, mag. Milutin Perović in dr. Hrvoje Matković, c) Izbor sodobne problematike metodike pouka zgodovine je predstavil dr. Ivo Rendić-Miočević iz Zadra.

Dr. Sima Ćirković je poudaril pomembnost preseganja parcialne podaje zgodovinske problematike in nujno vključevanje znanstvenih elementov v šolsko zgodovino, ki se mora povezati z znanostjo, da bi preverila resničnost posameznih dogajanj, da bi presegla paradigme, ki odražajo krizno obdobje. Postavil je vprašanje, ali ima metodologija zgodovinske znanosti dovolj interesa za šolsko zgodovino. Kolikšen je vpliv modernih znanosti, statistike, računalništva in širšega družboslovnega področja? Opozoril je na razprave Mirjane Gros, ki so bile predstavljene na prvem jugoslovanskem simpoziju o pouku zgodovine že pred 15 leti in več. Razmišljanja dr. Ćirkovića o vrednostnih kriterijih, relativnosti odnosov do določenega dogajanja, oziroma njegove interoretacije je vsekakor dobrodošel napotek učiteljem zgodovine, kako se izogibati nihilizma in parcialnosti tudi pri pouku zgodovine. Oba referenta, dr. Sima Ćirković in dr. Ćedomir Popov, sta podala kritiko marksistične historiografije glede enostranskosti pristopa. Slednji očita pozitivizem tudi mednarodnemu pravu, ki daje prioriteto posameznim pojavi. Poudaril je interes drugih znanstvenih disciplin (tudi psihologije) v novjšem obdobju do mednarodnega prava, zlasti o vprašanju stalnega fenomena miru in voine. Kritično je nastopil proti terminu diplomatska zgodovina in poudaril spreminjanje njene vsebine zlasti v 20. stoletju, ko stopa v ospredje soodvisnost političnega in ekonomskega odnosa. Poudaril je težnjo po povezanosti zgodovine mednarodnih odnosov z zgodovino civilizacij v romanskem in germanskem področju, kjer stopa v ospredje poleg politike in ekonomike tudi kultura.

Dr. Slobodan Čače iz Zadra je v svojem referatu nekoliko odstopal od izbrane tematike, vendar se je v njegovem izvajanju dalo razbrati in slediti problemu povezovanja med arheologijo in zgodovino, ki ga seveda ne morejo reševati niti učni načrti ali preskopo odmerjeno število ur za antično zgodovino v učbenikih. Izpostavil je kritiko interpretacije pisnih virov. Nedorečenost v interpretaciji virov v sami stroki voliva tudi na nedodelanost teksta v učbeniku, ki mora biti specifičen in podrejen didaktičnim principom. Ali se s problemom naše najstarejše zgodovine še vedno in pretežno ukvarja arheologija? Konflikti in različna gledanja na določen problem v arheologiji in zgodovini se zrcalijo tudi v šolski zgodovini. Pisec učbenika sega po eni ali drugi sodbi, odbira informacijo, ki pa je zaradi nedorečenosti problema nedorečena tudi v učbeniškem tekstu. Pisec učbenika pa tudi učni načrti ne morejo reševati odprtih problemov tudi v metodologiji stroke kot sta arheologija in zgodovina. Pomanjkanje komparativne metode ne škoduje samo šolski zgodovini pač pa tudi sami znanosti.

V sklopu druge teme o metodiki pouka zgodovine (na zahodu) je spregovoril v dokaj obširnem referatu Stefan Trojar, ki je poudaril velike premike v didaktiki nemškega področja, pa tudi o spremenjeni vlogi predmeta v vzgojno-izobraževalnem procesu. Opozoril je na vsebinske premike od vojaško-političnih tendenc in pragmatizma (ob koncu druge svetovne vojne), evropocentričnosti in etnocentričnosti, odmike od tradicionalne pripovedne zgodovine, ki daje več poudarka starejšim obdobjem in opušča novejša dogajanja zadnjih petdesetih let. Referent je izpostavil nove didaktične koncepcije in njihove vplive v Evropi (ki so nastali pod vplivom ameriškega razvoja), ki so diktirali premike od tradicionalnega pojmovanja šolske zgodovine v smislu preseganja evropocentrizma in doseganja planetarnosti. Poudaril je vlogo novih družbenih strok, zlasti makrosociologije pri preseganju ozkih tematskih okvirov. Nova ameriška historiografija je dobila vpliv tudi na sodobno šolsko zgodovino, ki zahteva aktivno razmišljanje učencev in interdisciplinarnost družboslovnih strok. Večji poudarek naj bi bil tudi na proučevanju sedanjega trenutka. Tradicionalno zgodovino naj bi zamenjal socialni študij, ki zahteva od učenca kreativnost in sociološki pristop. Ameriški model se je uveljavil tudi v Angliji, vplivi pa se kažejo tudi na skandinavskem področju. V odbiranju dosežkov metodike pouka zgodovine je prof. Stefan Trojar izpostavil velike premike didaktike v Nemčiji po drugi svetovni vojni, ki gradi svoja spoznanja na humanizmu, internacionalizmu in dualizmu družboslovne stroke (npr. Sozialkunde, Politikunde), z najmočnejšim centrom za proučevanje sodobne didaktike v Braunschweigu. Referent je podrobno orisal vlogo zgodovine na zahodu, ki se povezuje s sodobno družbeno problematiko. Poudaril je zlasti nalogo sodobne šolske zgodovine, ki bi se morala ob zmanjševanju fonda ur bolj sociologizirati, proučevati dolgoročne družbene procese, imeti tudi značaj futurizma, vsebovati dileme in bolj svobodno odbirati probleme. Težiti bi morala bolj k odprtemu kurikulumu, ki vnaša možnost vključevanja regionalne vsebine, vključevanje različnih oblik tudi raziskovalnega dela. Strukturalna tematizacija, ki je usmerjena v sociološko obdelavo, bi se morala očitati tudi v učbenikih.

Nasprotje izvajanju prof. Štefana Trojarja pomeni predstavitev vsebine mag. Milutina Perovića, ki izhaja iz tradicionalne metodike pouka zgodovine, ki še vedno prevladuje v vzhodnoevropskih deželah (Sovjetski zvezi, Bolgariji itd.) t. i. realsocializma. Poudaril je njeno zavidljivo višino, čeprav jo spremlja pragmatizem. Didaktizacijo omili različna literatura, kot so priročnik za učitelja in številni članki učiteljev o pozitivnih dosežkih v pedagoški praksi. Prav ti skrbijo, da didaktika ne ostaja zgolj abstraktno modrovanje. Del sovjetske didaktične literature je tudi preveden (in objavljen v sarajevski Svetlosti) in zato tudi učiteljem omogoča soočanje pri primerjavi z našo problematiko, ki jo je kritično, vendar zelo pregledno podal dr. Hrvoje Matković. Nanašal je razvoj metodike pouka po letu 1945 z navedbo prvih kritičnih člankov, objavljenih v edinem didaktičnem časopisu *Pouk zgodovine*. Poudaril je sovjetske vplive metodike prvega poveljnega razdobja in ideologizacijo predmeta, ko je ruska pedagoška literatura postala vzor tudi v učbeniški literaturi, kjer ni manjkalo niti citatov obdobja stalinizma. Posebej je omenil Demarina, ki se je začel ukvarjati z analizo učnih načrtov, pri čemer je že vključeval psihološke momente. Naša pedagoška znanost se je polagoma začela osvobajati ruskega vpliva, čeprav je še v 60. letih bila prisotna sovjetska metodika (Vagin, Stražev, Speranskaja). Dr. Matković je kot veliko prelomnico naše pedagoške stroke omenil akcijo in izdajo časopisa *Pouk zgodovine* (leta 1967), ki opozarja na inovacije in povezuje teorijo s prakso. Omenil je tudi delež slovenskih metodikov, zlasti Mavricija Zgonika in Tomaža Webra. Njegova Teorija in praksa pouka zgodovine (DZS, Ljubljana 1981) namenja veliko pozornost novim oblikam pouka in pomeni konkretne napotke nadaljnji stopnji razvoja pouka. Poleg didaktičnega časopisa »*Pouk zgodovine*« in številnih člankov s področja metodike je avtor referata poudaril pomembno vlogo jugoslovanskih simpozijev o pouku zgodovine (od leta 1972 dalje), ki že 15 let osveščajo in seznanjajo učitelje zgodovine s specifično obravnavo tematike področij metodike pouka zgodovine, kamor sodi tudi izbor didaktičnih inovacij dr. Rendića. Njihova predstavitev je pomenila osvežitev in zanimanje prisotnih učiteljev zgodovine, ki so z rednimi obiski simpozijev tudi sami strokovno dozorevali in spoznavali pomembnost in nujnost premikov v šolski zgodovini, ne samo s strokovnega, pač pa tudi metodičnega vidika.

Organizatorji simpozija Zveza zgodovinskih društev Srbije in Občinska konferenca SSRNJ Gornji Milanovac sta se tokrat posebej odlikovala po odlični organizaciji, s tem, da sta omogočila neštete ogleda širšega takovskega področja in udeležencem predstavila pokrajino in njene kulturne posebnosti v preteklosti in danes.

Kritična pripomba bi se morda nanašala na to, da so se udeleženci le premalo seznanili s položajem šolske zgodovine v posameznih republikah v današnjem trenutku. Poročevalcem, svetovalcem za zgodovino je bil odmerjen prekratek čas, ki pa je kljub temu opozoril na sorodno problematiko. O šolski zgodovini in njeni trenutni situaciji v slovenskem prostoru je na simpoziju poročala Prvenka Turk.

Prvenka Turk

24. ZASEDANJE JUGOSLOVANSKO-ČEŠKO-SLOVAŠKE ZGODOVINSKE KOMISIJE

Cetinje, 24. 9. — 27. 9. 1990

24. zasedanje jugoslovansko-češko-slovaške zgodovinske komisije je bilo v Cetinju v hotelu Grand, organizator zasedanja je bilo Društvo istoričara Crne Gore, tema zasedanja pa je bila *Osvobodilni in protifašistični boj Čehov in Slovakov in narodov Jugoslavije*. S češko-slovaške strani so sodelovali: dr. Vladislav Štastný, predsednik češko-slovaškega dela komisije, dr. Kveta Kučerová podpredsednica, dr. Ladislav Hladký, tajnik češko-slovaškega dela komisije. Kot stalna člana sta bila prisotna še dr. Josef Harna in dr. Miroslav Šesták. Z referatov pa so sodelovali: dr. Josef Jablonický iz Bratislave, dr. Jan Gebhart iz Prage, dr. Valerian Bystrický iz Bratislave in dr. Anton Hrnko prav tako iz Bratislave. Z jugoslovanske strani so sodelovali dr. France Kresal, predsednik jugoslovanskega dela komisije, stalni člani: dr. Hrvoje Matković iz Zagreba, dr. Orde Ivanoski iz Skopja, z referatov pa so sodelovali: dr. Zoran Lakić iz Titograda, dr. Branko Petranović iz Beograda, dr. Slobodan Nešović iz Beograda, dr. Slavko Vukčević iz Beograda, dr. Slobodan Branković iz Beograda, mag. Dragan Aleksić iz Beograda, dr. Branislav Kovačević iz Titograda, mag. Serbo Rastoder iz Nikšića, mag. Milan Bajović iz Titograda, mag. Radojica Lukurić iz Beograda, dr. Blaže Ristovski iz Skopja, dr. Margareta Peševska iz Skopja, mag. Smažo Čekić, dr. Milutin Polić iz Prištine, Janez Stergar iz Ljubljane in mag. Damjan Guštin prav tako iz Ljubljane.

Zasedanje se je začelo v ponedeljek 24. 9. ob 10. uri z otvoritvenim ceremonijalom, kjer je udeležence najprej pozdravil predsednik jugoslovanskega dela komisije